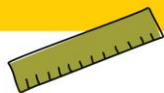

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΕΙΣ

Εισαγωγή: Γιατί Επισκοπήσεις;

Η διεθνής έρευνα, αλλά και η καθημερινή εμπειρία στη σχολική αίθουσα, δείχνουν ότι η παραδοσιακή πρακτική της διδασκαλίας της Ιστορίας – που βασίζεται σε ένα αυστηρά χρονολογικό μοντέλο, στο οποίο οι ιστορικές περίοδοι διδάσκονται ανεξάρτητα και χωρίς ουσιαστική έμφαση στις συνδέσεις μεταξύ τους – δε βοηθά τα παιδιά να αναπτύξουν μεγάλες εικόνες του παρελθόντος που να διαθέτουν συνοχή. Έτσι, όταν διδαχθούν την επόμενη ιστορική περίοδο τα παιδιά τείνουν να ξεχνούν τα περισσότερα από όσα διδάχτηκαν σχετικά με την προηγούμενη. Είναι λοιπόν σημαντικό να βοηθήσουμε τους μαθητές και τις μαθήτριές μας να αναπτύξουν ιστορικά πλαίσια που να διαθέτουν συνοχή, μέσα στα οποία οι εικόνες του παρελθόντος θα οργανώνονται και θα νοηματοδοτούνται. Για να αναπτύξουν αυτά τα ιστορικά πλαίσια, τα παιδιά θα πρέπει να έχουν την ευκαιρία να μελετήσουν μεγάλες χρονικές περιόδους, δίνοντας έμφαση στην κατανόηση μεγάλης κλίμακας αλλαγών και συνεπειών. Πρέπει, τέλος, να έχουμε υπόψη ότι αυτά τα ιστορικά πλαίσια δεν μπορούν να αναπτυχθούν χωρίς την ταυτόχρονη ανάπτυξη της ιστορικής σκέψης/κατανόησης των μαθητών και των μαθητριών μας.

Το προτεινόμενο μοντέλο οργάνωσης της γνώσης περιεχομένου βασίζεται στο συνδυασμό «επισκοπήσεων» και «μελετών εμβάθυνσης». Αυτά τα δύο είδη μελετών του παρελθόντος περιστρέφονται γύρω από 4 θεματικές (μετακίνηση και εγκατάσταση, καθημερινή ζωή, ιδέες και πεποιθήσεις, κοινωνική και πολιτική οργάνωση). Το παρόν υλικό προσεγγίζει τις θεματικές αυτές μέσα από τέσσερα αντίστοιχα ερωτήματα:

1. Πώς και γιατί μετακινούμαστε από τα πολύ παλιά χρόνια μέχρι σήμερα;
2. Πώς περνάμε τη μέρα μας από τα πολύ παλιά χρόνια μέχρι σήμερα;
3. Τι σκεφτόμαστε από τα πολύ παλιά χρόνια μέχρι σήμερα;
4. Πώς οργανωνόμαστε σε ομάδες από τα πολύ παλιά χρόνια μέχρι σήμερα;

Οι επισκοπήσεις διδάσκονται σε 4 ογδοντάλεπτα μαθήματα (ένα μάθημα για κάθε ερώτημα), τα οποία ακολουθούν μετά τη διδασκαλία της εισαγωγικής ενότητας. Σε αυτά τα μαθήματα, η διδασκαλία επικεντρώνεται:

- στον ορισμό των υπό μελέτη ιστορικών περιόδων· και
- στον εντοπισμό των μεγάλων αλλαγών και συνεπειών που θα μελετηθούν πιο αναλυτικά κατά τη διάρκεια της χρονιάς.

Επομένως, οι επισκοπήσεις παρέχουν το υπόβαθρο πάνω στο οποίο θα αναπτυχθούν, στη συνέχεια, τα σχετικά ιστορικά πλαίσια.

Στα πλαίσια των μελετών εμβάθυνσης, τα παιδιά μελετούν την κάθε ιστορική περίοδο ξεχωριστά και απαντούν σε βασικά ερωτήματα μέσα από την μελέτη ποικιλίας πηγών. Μέσα από τέτοιου τύπου μελέτες τα παιδιά εμβαθύνουν την κατανόηση τους σχετικά με την κάθε ιστορική περίοδο, ενώ ταυτόχρονα εμπλουτίζουν τα ιστορικά πλαίσια που έχουν αρχίσει να αναπτύσσουν μέσα από τις επισκοπήσεις. Έχοντας υπόψη ότι αυτά τα ιστορικά πλαίσια δεν μπορούν να αναπτυχθούν χωρίς ταυτόχρονη ανάπτυξη της ιστορικής σκέψης και κατανόησης των παιδιών μας, στις διδακτικές προτάσεις που ακολουθούν παρέχονται παράλληλα και μεθοδολογικές εισηγήσεις σχετικά με το πώς τα παιδιά θα αναπτύξουν την κατανόηση τους για το *πώς μαθαίνουμε για το παρελθόν, για τις μεθόδους και τις διαδικασίες της επιστήμης της Ιστορίας, για τις μορφές της ιστορικής γνώσης αλλά και για τα όριά της.*

Επιπρόσθετα, πέρα από αυτό το νέο τρόπο οργάνωσης του περιεχομένου, οι διδακτικές προτάσεις που ακολουθούν δίνουν την ευκαιρία για μελέτη πτυχών και θεμάτων – παράλληλα με την ιστορία της Κύπρου και της Ελλάδας – και από την ευρωπαϊκή και την παγκόσμια ιστορία. Επίσης, προσφέρουμε στους μαθητές και τις μαθήτριές μας την ευκαιρία

να δουλέψουν με τις ιστορίες πολλών και διαφορετικών κοινωνικών ομάδων. Παράλληλα, φροντίζουμε να κεντρίσουμε το ενδιαφέρον τους σε μια ποικιλία πτυχών της ιστορίας (μετακίνηση και εγκατάσταση, καθημερινή ζωή και συνθήκες εργασίας, τεχνολογία, ιδέες και πεποιθήσεις, κοινωνική οργάνωση).

Τι αλλάζει και τι μένει το ίδιο από την Παλαιολιθική Εποχή μέχρι σήμερα; – Κάρτες Εργασίας

Για την οργάνωση της μαθησιακής διαδικασίας, όπως προτείνεται στις διδακτικές εισηγήσεις που ακολουθούν, αξιοποιούμε τις Κάρτες Εργασίας *Τι αλλάζει και τι μένει το ίδιο από την Παλαιολιθική Εποχή μέχρι σήμερα;*. Οι Κάρτες Εργασίας στόχο έχουν να μας διευκολύνουν να βοηθήσουμε τα παιδιά να κατανοήσουν καλύτερα τι άλλαξε και τι έμεινε το ίδιο στη ζωή των ανθρώπων από τα πολύ παλιά χρόνια μέχρι σήμερα. Παράλληλα, οι Κάρτες Εργασίας στόχο έχουν να βοηθήσουν τα παιδιά να οργανώσουν τη σκέψη τους και να θυμούνται καλύτερα αυτά που θα διερευνήσουν φέτος στο μάθημα της Ιστορίας για την Γ΄ τάξη, δηλαδή τα σημαντικότερα στοιχεία της ζωής των ανθρώπων από την Παλαιολιθική Εποχή μέχρι και την Εποχή του Χαλκού.

Οι Κάρτες Εργασίας περιλαμβάνουν σημαντικές πληροφορίες για το τι άλλαξε και τι έμεινε το ίδιο στη ζωή των ανθρώπων από τα πολύ παλιά χρόνια μέχρι σήμερα. Μέσα από διάφορες διερευνήσεις στο μάθημα της Ιστορίας, τα παιδιά θα ανακαλύπτουν διαρκώς ακόμη περισσότερα στοιχεία για την ιστορία των ανθρώπων που έζησαν στις υπό εξέταση περιόδους. Είναι για αυτό τον λόγο που δόθηκε στο υλικό η μορφή των Καρτών Εργασίας ώστε, αμέσως μετά από κάθε μάθημα, τα παιδιά να μπορούν να συμπληρώνουν τις κάρτες αυτές, προσθέτοντας τις πληροφορίες που εντόπισαν (κύρια σημεία, ζωγραφίες, σχέδια, εικόνες, φωτογραφίες) και που τα ίδια έχουν κρίνει ότι είναι σημαντικές ή ενδιαφέρουσες και θα ήθελαν να τις θυμούνται.

Σύνδεση με την προηγούμενη ενότητα

Μέσα από την προηγούμενη ενότητα τα παιδιά είχαν την ευκαιρία να εξερευνήσουν διάφορες πτυχές της προσωπικής τους ιστορίας, της οικογένειάς, του τμήματος, αλλά και αυτής του σχολείου και της κοινότητάς τους. Η διδακτική πρόταση που ακολουθεί αναφέρεται στο πρώτο μάθημα σε μια σειρά τεσσάρων μαθημάτων. Κατά τη διάρκεια των τεσσάρων αυτών μαθημάτων διδάσκουμε τις επισκοπήσεις των 4 θεματικών στις οποίες θα εμβαθύνουμε κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς.

Είναι ιδιαίτερα σημαντικό, η κάθε διδακτική πρόταση των επισκοπήσεων να ολοκληρώνεται χωρίς διακοπή (π.χ. σε ένα συνεχόμενο 80λεπτο) ώστε, αμέσως μετά την πρώτη επαφή τους με τις κυριότερες αλλαγές και συνέχειες, τα παιδιά να έχουν την ευκαιρία να χρησιμοποιήσουν τις νέες πληροφορίες που εντόπισαν για να εκτελέσουν συγκεκριμένες δραστηριότητες. Αυτό είναι θεμελιώδες συστατικό της μαθησιακής διαδικασίας, αφού οι δραστηριότητες προσδίδουν νόημα στις πληροφορίες που συνέλεξαν τα παιδιά και τα καλούν να τις χρησιμοποιήσουν με τρόπο ουσιαστικό, ώστε να κάνουν συγκρίσεις μεταξύ των διαφόρων περιόδων. Αντίθετα, στην περίπτωση που διακόψουμε το μάθημα για να το συνεχίσουμε σε άλλη διδακτική περίοδο ή μέρα, είναι πιθανόν τα παιδιά να ξεχάσουν πολλές από αυτές τις πληροφορίες, αφού αυτές δεν θα έχουν προλάβει να αποκτήσουν ουσιαστική σημασία για τα παιδιά. Παρόλα αυτά, όπου η διδασκαλία μιας επισκόπησης είναι *απολύτως αδύνατο* να ολοκληρωθεί σε ένα 80λεπτο, ο/η εκπαιδευτικός θα μπορούσε να επιλέξει να μεταφέρει σε επόμενο μάθημα τη Δραστηριότητα 5: *Μετακίνηση και εγκατάσταση τον 31ο αιώνα (1000 χρόνια μετά)*, η οποία βρίσκεται στις Κάρτες Εργασίας. Σε αυτή την περίπτωση, πριν από την εκτέλεση της Δραστηριότητας 5, θα πρέπει να προηγηθεί ανακεφαλαίωση των όσων συζητήθηκαν στο προηγούμενο μάθημα.

Σύνδεση με τις επόμενες ενότητες

Είναι φυσιολογικό τα παιδιά να μη θυμούνται όλα όσα θα διδαχθούν στις τέσσερις Επισκοπήσεις. Όπως προαναφέρθηκε όμως, κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας των ενοτήτων «Παλαιολιθική Εποχή», «Νεολιθική Εποχή» και «Εποχή του Χαλκού» θα δοθεί στα παιδιά η ευκαιρία να επαναφέρουν στοιχεία από τις αρχικές επισκοπήσεις, εντοπίζοντας τεκμήρια, αλλαγές και συνέχειες. Επιπρόσθετα, η Διδακτική Πρόταση 9: «Η ζωή των ανθρώπων από την Παλαιολιθική Εποχή μέχρι Σήμερα» (ενότητα «Παλαιολιθική Εποχή») δίνει στα παιδιά την ευκαιρία να επαναφέρουν στοιχεία από τις Επισκοπήσεις και ταυτόχρονα να προσπαθήσουν – για πρώτη φορά – να συνδυάσουν μαζί και τις τέσσερις θεματικές των Επισκοπήσεων (μετακίνηση και εγκατάσταση, καθημερινή ζωή, ιδέες και πεποιθήσεις, κοινωνική και πολιτική οργάνωση). Τονίζεται ότι η διδακτική αυτή πρόταση δεν αποσκοπεί στην αξιολόγηση της γνώσης περιεχομένου των μαθητών και μαθητριών μας, αλλά στο να βοηθήσει τα παιδιά να αναπτύξουν και να οργανώσουν στη σκέψη τους μεγάλες εικόνες τους παρελθόντος. Ως εκπαιδευτικοί, μπορούμε να οργανώσουμε παρόμοιες μαθησιακές διαδικασίες και στο τέλος των επόμενων ενοτήτων («Νεολιθική Εποχή» και «Εποχή του Χαλκού») και, μεσα από διάφορες δραστηριότητες, να προσπαθήσουμε να συνδυάσουμε τα τέσσερα συνοπτικά πλαίσια των Επισκοπήσεων σε ένα.